

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Vesienhoitoryhmä
Tolonen Mika
10.01.2023

Lappajärven ja Evijärven säännöstelystä määrätyn velvoitteen mukainen kalataloudellinen istutus- ja tarkkailusuunnitelma vuodesta 2023 alkaen

1 Johdanto

Lappajärven ja Evijärven säännöstelyluvan lupaehtojen mukaista kalanhoitovelvoitetta on noudatettu vuodesta 1989 lähtien Länsi-Suomen vesioikeuden 8.7.1987 antaman (77/1986/2) ja Korkeimman hallinto-oikeuden 23.5.1988 vahvistaman päätöksen (2099) mukaisesti. LSVEO:n päätöksen lupaehtoon 4) mukaan:

"Vesi- ja ympäristöhallituksen on istutettava vuosittain maa- ja metsätalousministeriön hyväksymällä tavalla Lappajärven 6 000 kappaletta vähintään 20 senttimetrin mittaisia taimenenpoikasia ja 180 000 kappaletta yksikesäisiä siianpoikasia, Välijokeen Niskan säännöstelypadon ja Hanhikosken voimalaitoksen välille 20 000 kappaletta yksikesäisiä siianpoikasia, Evijärven 30 000 kappaletta yksikesäisiä siianpoikasia sekä Ähtävänjokeen Kaarenhaaran säännöstelypadon ja Kattilakosken voimalaitoksen välille 10 000 kappaletta yksikesäisiä siianpoikasia. Istutettavat siianpoikaset eivät saa olla vaellussiikoja.

Siianpoikasistutuksista voidaan enintään puolet korvata muulla asianomaisen vesistönsä kala- tai rapukantojen hyväksi suoritettavalla toimenpiteellä, jonka maa- ja metsätalousministeriö katsoo tuloksiltaan vastaavan vähintään korvattavan istutuksen vaikutusta.

Vuosittaiset istutukset ja muut kala- tai rapukantojen hyväksi suoritettavat toimenpiteet on tehtävä maa- ja metsätalousministeriön hyväksymän ohjelman mukaan ja noudattaen sen antamia ohjeita. Ministeriön on ennen ohjelman hyväksymistä kuultava siitä niitä kalastuskuntia, joiden etua tai oikeutta toimenpiteet koskevat. Vesi- ja ympäristöhallituksen on ilmoitettava vuosittain velvoitteen suorittamisesta ministeriölle.

Vesi- ja ympäristöhallituksen on tarkkailtava istutusten tai niiden sijaan määrättyjen toimenpiteiden vaikutuksia Lappajärven, Hanhikosken voimalaitoksen yläpuolisen Välijoen, Evijärven sekä Kattilakosken voimalaitoksen yläpuolisen Ähtävänjoen kalastukseen ja kalastoon maa- ja metsätalousministeriön hyväksymän ohjelman mukaisesti. Tarkkailusuunnitelma on esitettävä hyvissä ajoin ennen istutusten aloittamista ministeriön hyväksyttäväksi. Mikäli ministeriö ei hyväksy suunnitelmaa, on vesi- ja ympäristöhallituksen saatettava asia tältä osin erikseen vesioikeuden ratkaistavaksi.

Tarkkailutuloksista vesi- ja ympäristöhallituksen on annettava vuosittain tieto maa- ja metsätalousministeriölle sekä pyydettyä niille kalastuskunnille, joiden etua istutustoimenpiteet saattavat koskea. Mikäli tarkkailun tulokset tai istutustoimenpiteistä muutoin saatavat kokemukset antavat siihen aihetta, voidaan tässä päätöksessä määrättyä istutusvelvoitetta muuttaa istutettavien kalalajien tai niiden koon ja määrän osalta vesi- ja ympäristöhallituksen ja ministeriön keskenään sopimalla tavalla, huolehtien kuitenkin siitä, ettei velvoitteiden rahallinen arvo siitä heikkene. Samoin voidaan tarkkailusuunnitelmaa myöhemmin muuttaa, mikäli se osoittautuu tarkoituksenmukaiseksi. Ennen kuin muutoksista sovitaan, niistä on kuultava edellä mainittuja kalastuskuntia. Mikäli muutoksista ei vesi- ja ympäristöhallituksen ja ministeriön kesken päästä yksimielisyyteen, asia voidaan saattaa erikseen hakemuksella vesioikeuden ratkaistavaksi.

Tässä päätöksessä määrätty istutukset on suoritettava ensimmäisen kerran täysimääräisinä sen kalenterivuoden aikana, joka seuraa tämän päätöksen lainvoimaiseksi tuloa. Siihen saakka on noudatettava korkeimman hallinto-oikeuden 20.8.1982 vahvistamaa ja muuttamaa istutusvelvoitetta.

Istutus- ja tarkkailuohjelmat on toimitettava maa- ja metsätalousministeriön hyväksyttäväksi vähintään kuusi (6) kuukautta ennen ohjelman mukaisiin istutuksiin ryhtymistä."

Nykyistä istutus- ja tarkkailusuunnitelmaa on noudatettu vuodesta 2016 lähtien luvanhaltijan eli Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskuksen) 1.2.2016 tekemän ehdotuksen ja kalatalousviranomaisen eli Varsinais-Suomen ELY-keskuksen 2.3.2017 tekemän päätöksen mukaan.

Istutukset on toteutettu seuraavalla tavalla:

Lappajärvi: vuosittain 180 000 kpl yksikesäisiä planktonsiianpoikasia ja 950 kpl 3–4-vuotiaita vähintään 25 cm mittaisia järvitaimenia

Savonjoki: vuosittain yksivuotiaita järvitaimenia määrä, joka vastaa 3 000 vähintään 20 cm pituisen taimenen rahallista arvoa

Välijoki: vuosittain 600 kpl 3–4-vuotiaita vähintään 25 cm mittaisia järvitaimenia

Evijärvi: vuosittain 10 000 yksikesäistä kuhaa (puolet Evijärven 30 000 kappaleen siianpoikasvelvoitteesta) ja 450 kpl 3–4-vuotiaita vähintään 25 cm mittaisia järvitaimenia.

Ähtävänjoki: vuosittain 300 kpl 3–4-vuotiaita vähintään 25 cm mittaisia järvitaimenia

Nyt ehdotettu istutus- ja tarkkailusuunnitelma on tarkoitettu korvaamaan aiemman vuonna 2016 laaditun suunnitelman. Uusittu suunnitelma on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2023 alusta lukien. Tarkennetun suunnitelman mukaisen istutusvelvoitteen rahallinen arvo pysyy samana verrattuna aiempaan.

2 Kalanistutussuunnitelma

2.1 Lappajärvi

Lappajärveen istutetaan vuosittain 180 000 kpl yksikesäisiä siianpoikasia (muuta kuin vaellussiikaa) ja 950 kpl vähintään 25 cm mittaisia taimenia tai 3000 kpl vähintään 20 cm mittaisia taimenia.

2.2 Savonjoki

Savonjokeen istutetaan vuosittain 6000 kpl yksivuotiaita taimenia. Istukkaat vapautetaan niille parhaiten sopiville alueille, joille on riittävän hyvä tieyhteys. Savonjoen taimenistutukset pyritään tekemään kolmelle eri kohteelle.

2.3 Välijoki

Välijokeen Niskan säännöstelypadon ja Hanhikosken voimalaitoksen välille istutetaan vuosittain 600 kpl vähintään 25 cm mittaisia taimenia.

2.4 Evijärvi

Evijärveen istutetaan vuosittain 10 000 yksikesäistä kuhaa (puolet Evijärven 30 000 kappaleen siianpoikasvelvoitteesta) ja 450 kpl vähintään 25 cm mittaisia taimenia.

2.5 Ähtävänjoki

Ähtävänjokeen Kaarenhaaran säännöstelypadon ja Kattilakosken voimalaitoksen välille istutetaan vuosittain 300 kpl vähintään 25 cm mittaisia taimenia.

2.6 Istukkaiden laatu ja istutusperiaatteet

Istutettavien siikojen keskipituuden tulee olla vähintään 10 cm ja niiden kuntokertoimen tulee olla yli 0,6. Istutettavat taimenet merkitään rasvaeväleikkauksin. Savonjokeen suunnattavat taimenen jokipoikasistutukset voidaan aloittaa, kun istutusvesistön kevättulva on ohitettu. Vastaavasti istutuksia ei tule tehdä, kun kohdevesistön lämpötila kohoaa 15 °C:een. Istutukset toteutetaan maa- ja

metsätalousministeriön kalatalousvelvoitteiden toimeenpanoa koskevien ohjeiden (27.9.2007, Dnro 2644/717/2007) mukaisesti.

3 Tarkkailusuunnitelma

3.1 Lappajärven kaupallisten kalastajien kirjanpitypyynti

Lappajärven velvoiteistutusten tuloksellisuutta sekä taloudellisesti merkittävien lajien kantojen kehittymistä seurataan vuosittain (taulukko 1) toteutettavalla 3–5 pää- tai sivutoimisesti ammattikalastavan henkilön kirjanpitokalastuksella. Kirjanpitokalastajiksi pyritään saamaan eri puolilla järveä kalastavia henkilöitä.

3.2 Lappajärven siikakannan tila

Lappajärven eri siikamuotojen kasvua, yksilöiden kuntoa, loisintaa ja osuutta Lappajärven siikakannasta selvitetään joka kolmas vuosi toteutettavalla tutkimuksella. Tavoitteena on hankkia näytekaloiksi 300 satunnaisen yksilön otos, joka on peräisin mieluummin rysä-, nuotta- tai paunettisaaliista. Näytekaloista mitataan pituus ja paino, määritetään sukupuoli ja ikä, lasketaan kuntokerroin, otetaan suomu- ja otoliittinäytteet kasvun määrittämiseksi, tarkistetaan lokkilapamatojen, rakkoloision ja haukimatojen esiintyminen sekä lasketaan siivilähampaiden lukumäärä.

Lappajärveen istutettavien siikojen siivilähampasjakaumaa tutkitaan vuosittain tavoitteena erottaa istukkaat luontaisesta poikastuotannosta syntyneistä yksilöistä. Jokaisesta velvoitesiikaistutuserästä otetaan vähintään 50 yksilön satunnainen otos, joiden yksilöiden siivilähampaiden lukumäärä lasketaan.

3.3 Savonjoen taimenkannan tila

Savonjokeen istutettavien rasvaeväleikkattujen taimenten yksilötiheyttä ja osuutta joessa olevasta taimenen kokonaismäärästä selvitetään sähkökoekalastuksilla. Savonjoella sähkökalastetaan joka toinen vuosi kolmella aiemmin valitulla koekalastusalalla (taulukko 2). Tavoitteena on kalastaa vähintään 300 m² kokoiset alat, jotka kalastetaan kertaalleen alavirralla ylävirtaan edeten. Sähkökoekalastuksissa noudatetaan RKTL:n työraportin 21/2014 ohjeistusta. Koekalastustulokset tallennetaan koekalastusrekisteriin. Savonjoen taimentiheyden tarkkailussa käytetään myös Ähtävänjoen yhteistarkkailun tai muun vuoksi Savonjoesta kerättyjä sähkökoekalastustuloksia.

3.4 Kalastustiedustelu

Lappajärven, Evijärven, Savonjoen, Välijoen ja Ähtävänjoen yläosan istutusten onnistuneisuutta, kalakantojen kehitystä, kokonaiskalansaaliita ja säännöstelystä aiheutuvia haittoja kalastoon ja kalastukseen selvitetään joka kolmas vuosi toteutettavalla tiedustelulla. Tiedustelu suunnataan kalastonhoitomaksun maksaneille Lappajärven, Alajärven, Vimpelin ja Evijärven kunnissa asuville sekä Lappajärven yleisvesialueelle pyydyslupan ostaneille. Tiedusteltavien katu- ja sähköpostiosoitteet anotaan Metsähallitukselta. Tiedustelu tehdään ruokakuntakohtaisesti, joten vaikka osa kalastonhoitomaksun maksaneista tai yleisvesialueelle luvan hankkineista asuisi samassa osoitteessa, tiedustellaan ainoastaan yhtä satunnaisesti valittua ruokakunnan jäsentä. Kyselyyn vastaamattomille lähetetään tiedustelu toiseen ja tarpeen vaatiessa kolmanteen kertaan, jos vastanneiden osuus on alle 70 %. Ensimmäinen tiedustelukierros toteutetaan tiedusteltavaa vuotta seuraavan vuoden tammikuussa.

Kalastustiedustelun tarkoituksena on arvioida vapaa-ajankalastajien pyyntiponnistukset sekä kokonais- ja yksikkösaaliit pyyntivälineittäin ja vesistönosittain eli erikseen Lappajärvellä, Evijärvellä, Savonjoella, Välijoella ja Ähtävänjoen yläosalla. Savonjoen tiedustelualue käsittää Savonjärven alapuolisen Savonjoen pääuoman. Välijoen tiedustelualue käsittää Niskan padon ja Evijärven välisen Välijoen. Ähtävänjoen yläosan tiedustelualue käsittää Kaarenhaaran säännöstelypadon ja Kattilankosken voimalaitoksen välisen Ähtävänjoen. Kalastustiedusteluun lisätään Evijärven pulssituksen vaikutusta jääpeitteisenä aikana koskeva

kysymys. Tulosten raportoinnissa hyödynnetään myös Ähtävänjoen yhteistarkkailussa tehdyn kalastustiedustelun tuloksia soveltuvin osin.

4 Raportointi

Tarkkailun tuloksista laaditaan vuosi-, kalastustiedustelu- ja yhteenvetoraportit. Tarkkailuraportit toimitetaan Järviseudun kalatalousalueelle, tarkkailualueen osakaskunnille, Metsähallitukselle ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselle.

Istutus- ja tarkkailusuunnitelmaa noudatetaan vuodesta 2023 alkaen ja sitä noudatetaan toistaiseksi. Jos suunnitelman muuttamiseen havaitaan tarvetta, laaditaan siihen muutosesitys. Tarkkailu toteutetaan taulukossa 1 esitetyn aikataulukaaavion mukaisesti alkuvuosien ajan.

Taulukko 1. Lappajärven ja Evijärven säännöstelyyn liittyvä tarkkailusuunnitelma vuosina 2023–2032. Istutus- ja tarkkailusuunnitelmaa noudatetaan vuodesta 2023 alkaen ja sitä noudatetaan toistaiseksi. Jos suunnitelman muuttamiseen havaitaan tarvetta, laaditaan siihen muutosesitys. X=toteutetaan, X*=tiedusteltava vuosi.

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Kirjanpitypyynti	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Lappajärven siika	X			X			X			X
Savonjoen sähkökalastus		X		X		X		X		X
Kalastustiedustelu	X*			X*			X*			X*
Kalastustiedusteluraportti		X			X			X		
Vuosiraportti	X	X		X	X		X	X		X
Yhteenvetoraportti			X			X			X	

Taulukko 2. Savonjoen sähkökoekalastuspaikat ja niiden koordinaatit (KKJ:n yhtenäiskoordinaatisto). Paikkojen nimet ovat Hertta-järjestelmästä.

Paikka (Hertta)	YK-Pohjoinen	YK-Itä
Savonjoki 2	7008720	3342471
Savonjoki 1	7009002	3342231
Savonjoki, Koulukoski	7010343	3340711